

Гуманітарне реагування УВКБ ООН у сфері соціально-правового захисту

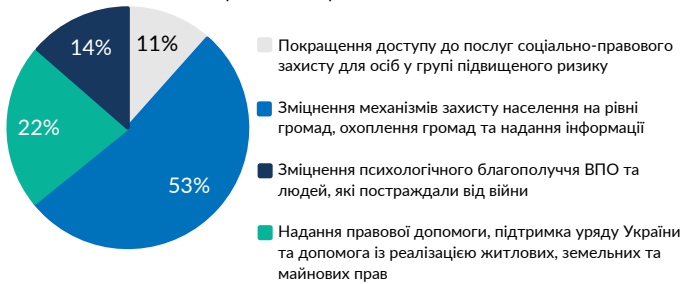
- У рамках гуманітарного реагування у сфері соціально-правового захисту УВКБ ООН разом з партнерами надають індивідуальну підтримку тим людям, які цього потребують найбільше. Ця підтримка спрямована на зміцнення державної інклюзивної системи соціального захисту населення та соціальних послуг. Крім цього, вона також сприяє залученню внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та людей, які повертаються, до процесу прийняття рішень, які впливають на них.
- Згідно з Меморандумами про взаєморозуміння, підписаними між УВКБ ООН, міністерствами та обласними державними адміністраціями, гуманітарне реагування УВКБ ООН у сфері соціально-правового захисту доповнюватиме та зміцнюватиме спроможності державної системи соціального захисту у наданні послуг населенню, яке потребує допомоги, кількість якого постійно зростає.
- У рамках реагування ми співпрацюємо безпосередньо з громадами, включно з підтримуваною мережею з 550-ти громадських організацій, 100 Рад ВПО та здебільшого місцевих партнерських НУО. У 2024 році УВКБ ООН співпрацює з 20-ма партнерами, 16 із яких є національними неурядовими організаціями.

27 та 28 серпня 2024 року в Києві відбувся Всеукраїнський форум Рад ВПО. Це вже другий Національний форум, проведений у партнерстві з БФ «Стабілізаційний Суппорт Сервісез», УВКБ ООН та IREX під егідою Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. © Євген Воронцов, серпень 2024 р.

- З січня по серпень 2024 року УВКБ ООН надало допомогу у сфері соціально-правового захисту **440 921** людині. 76% із них – це жінки, 33%, тобто понад 147 тисяч, – це люди старше 60 років, а приблизно 16% - це неповнолітні. Понад 42 тисячі людей, які отримали підтримку, мають інвалідність.
- УВКБ ООН та партнери сприяли розвитку нормативної бази та формуванню політики через проведення **90 адвокаційних або юридичних заходів**, які спрямовані на покращення реалізації прав вимушено переміщених людей, осіб без громадянства та інших постраждалих від війни.
- УВКБ ООН та партнери сприяли можливості отримувати послуги для **29 700 людей в місцях тимчасового проживання (МТП)**, майже 10 000 із яких є людьми похилого віку, а 3 000 – людьми із інвалідністю. Співпрацюючи з органами влади та Офісом Уповноваженого ВРУ з прав людини, УВКБ ООН працює над впровадженням рекомендацій з аудиту безпеки та дотримання мінімальних стандартів, викладених у Постанові КМУ №930, для посилення захисту осіб, які проживають в МТП, зокрема, запобігаючи гендерно-зумовленому насильству (ГЗН) та посилюючи інклюзивність для людей з інвалідністю.

Огляд гуманітарного реагування у сфері соціально-правового захисту січень-серпень 2024 р.

Охоплення за областями: січень-серпень 2024 р.

Підтримка державної системи соціального захисту населення

Мета УВКБ ООН - підтримувати та зміцнювати державну систему соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (ВПО), шукачів притулку, біженців, осіб без громадянства та інших постраждалих від війни людей. Для досягнення цієї мети ми тісно співпрацюємо з урядовими партнерами на загальнодержавному та місцевому рівнях. Ми також посилюємо можливості громади, тому що їхня роль як суб'єктів реагування першого рівня значно посилилася з початком війни. Підтримка державної системи соціального захисту спрямована як на забезпечення локалізації, так і на посилення стійкості системи гуманітарного реагування.

Ключовими державними партнерами програми у сфері соціально-правового захисту УВКБ ООН є Міністерство соціальної політики, місцеві департаменти соціального захисту населення, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерство відновлення, Міністерство юстиції, центри з надання безоплатної правничої допомоги і органи реєстрації актів цивільного стану, Міністерство закордонних справ, консульські служби, партнери програми «Україна - це Дім», Державна міграційна служба та Державна прикордонна служба, а також Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Наразі є такі **ключові пріоритети співпраці з урядом у сфері соціально-правового захисту:**

- Підтримка безпечної та гідної евакуації людей з інвалідністю, підвищення спроможності соціальних служб, зокрема для надання послуг, адаптованих до потреб людей похилого віку та людей з інвалідністю, наприклад, психосоціальна підтримка та індивідуальний супровід.
- Посилення системи надання безоплатної правової допомоги, підвищення обізнаності ВПО щодо їхніх прав, посилення залученості ВПО в процеси ухвалення рішень, реєстрації народження та отримання документів, які посвідчують особу, а також матеріальна допомога відповідним органам влади.
- Технічна допомога у реформуванні системи надання притулку, що сприяє процесу вступу до ЄС.

Оскільки програма соціально-правового захисту УВКБ ООН надається разом з житловою та грошовою допомогою, вона також підтримує такі важливі ініціативи, як «PeReHID», метою якої є сприяння створенню інклюзивної системи соціального захисту населення, спрямованої на подолання соціальних викликів, або грошову допомогу в рамках реагування упродовж осінньо-зимового періоду.

ГОЛОВНЕ ЗА СІЧЕНЬ - СЕРПЕНЬ 2024 р.

[II Всеукраїнський форум Рад ВПО](#), організований БФ «Стабілізуєш Суппорт Сервісез», УВКБ ООН та IREX під егідою Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, зібрав понад 340 учасників, зокрема 150 членів Рад ВПО з усіх регіонів України. Цей форум відзначив **зростаючу роль та вплив Рад ВПО як інструменту участі внутрішньо переміщених осіб у прийнятті рішень, які прямо впливатимуть на їхнє життя та майбутнє**. Заснування ГО «Конгрес Рад з питань внутрішньо переміщених осіб» на цьому форумі сприятиме подальшому зміцненню цього важливого механізму. Нещодавно створена Мапа Рад ВПО показала, що в Україні діє понад 800 активних рад, 100 із яких підтримує УВКБ ООН у напрямку розбудови їхнього потенціалу та забезпечення матеріальної підтримки, щоб ради могли краще виконувати свою важливу роботу у формуванні громадянського суспільства.

УВКБ ООН тісно співпрацює з Державною міграційною службою України щодо підтримки процесу вступу до Європейського Союзу, що вимагає **реформ системи надання притулку відповідно до законодавства ЄС у цій сфері**. З огляду на те, що законодавство ЄС постійно змінювалося після прийняття Пакту про міграцію та надання притулку, підтримка реформ залишається складним, але важливим завданням. УВКБ ООН та партнери і далі підтримують систему надання притулку, безпосередньо надаючи правову та соціальну допомогу шукачам притулку та біженцям. 276 осіб або 115 сімей з 14 різних країн світу нещодавно отримали грошову допомогу від УВКБ ООН. Завдяки цій допомозі найбільш вразливі шукачі притулку та біженці змогли задовольнити свої базові потреби. Серед отримувачів допомоги — сім'ї з дітьми, діти без супроводу та діти, розлучені з родиною, люди похилого віку та люди з серйозними захворюваннями.

Захист прав вимушено переміщених осіб та осіб без громадянства є відправною точкою і кінцевою метою діяльності УВКБ ООН, для чого воно сприяє реалізації довгострокових рішень для тих, хто був змушений покинути свої домівки. Саме тому **довгострокова співпраця УВКБ ООН з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини**, яка триває понад 14 років, зараз важлива як ніколи. 19 серпня 2024 року [УВКБ ООН та Офіс Омбудсмана підписали Меморандум про взаєморозуміння](#), що посилить майбутню співпрацю сторін. Ця діяльність спрямована на підвищення обізнаності, проведення адвокаційних заходів, формування політик та співпрацю із регіональними представництвами Омбудсмана. Крім цього, партнерство сприятиме подальшому створенню можливостей для реалізації та захисту прав ВПО, людей, які повертаються, шукачів притулку, біженців, осіб без громадянства та інших постраждалих від війни людей.

Спільно з Фондом ООН у галузі народонаселення та ЮНІСЕФ, УВКБ ООН [провело тренінг для 20 національних спеціалістів у сфері протидії ГЗН](#) в Україні, які стали сертифікованими тренерами з ведення справ постраждалих від ГЗН та підтримки соціальних працівників. Навчання тренерів є частиною ширшої **ініціативи щодо покращення якості підтримки, яка надається постраждалим від ГЗН**. Ця ініціатива реалізується спільно з Міністерством соціальної політики, Національною соціальною сервісною службою та Національним тренінговим центром. Співпраця з державними установами є важливою з точки зору побудови систем підтримки постраждалих від ГЗН, орієнтованої на урахування їхніх інтересів. Спільна робота має на меті надання соціальними службами безпечної, етичної та комплексної підтримки з урахуванням підходу, який враховує та надає пріоритет потребам постраждалих від ГЗН, їхній безпеці та забезпеченню гідності.

Моя історія: надія вдалині від дому

Війна змусила Яну з Луганської області покинути домівку двічі. Незважаючи на це, Яна взяла своє життя та майбутнє у власні руки і вирішила стати членом Ради ВПО в своєму новому домі в Тернопільській області. «Коли мені довелося виїхати вдруге, я знала, що починатиму спочатку, — пояснила жінка. — Це було дуже важко, але мене підтримала нова громада. Я стала волонтером, щоб підтримувати тих, хто приїхав після мене. Я хотіла діяти, а не просто отримувати допомогу».

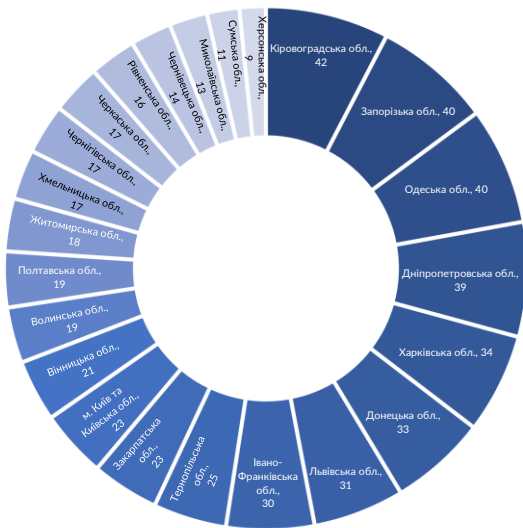
Сповнена рішучості знайти рішення не лише для себе, а й для інших, вона приєдналася до місцевої Ради ВПО та адвокатує заходи з соціально-економічної інтеграції ВПО, а також пропонує ідеї та ініціативи для громади. «Люди дослухаються до моїх ідей та пропозицій. Я покинула домівку двічі, тож добре розумію, як це. Я знаю, що потрібно, щоб почати життя у новому місці». Завдяки своїй ролі в Раді ВПО та участі в адвокаційній діяльності, Яна допомогла привернути увагу до потреб ВПО, знайти місце для проживання новоприбулих у громаді та сприяти гармонійному співжиттю. Ця роль дала Яні мету і нову надію вдалині від дому.

Напередодні II Всеукраїнського форуму Рад ВПО, УВКБ ООН задокументувало більше розповідей, які можна знайти за посиланнями: [Як власний досвід переміщення допомагає лідерам рад ВПО відстоювати права та довгострокові рішення для всіх внутрішньо переміщених українців та Війна, що змусила покинути домівку двічі, але не здатися.](#)

У ФОКУСІ: СПІЛЬНОТИ ТА ЇХНІ ІНІЦІАТИВИ

Ради ВПО, громадські організації (ГО), громадські ініціативи та волонтери є важливою складовою громадянського суспільства, які сприяють гуманітарному реагуванню та діяльність з відновлення України. Вони щодня демонструють, що проекти спільнот мають велике значення для життя людей та громад, у яких вони живуть.

Кількість ГО, які отримали підтримку за областями 2022 - 2024 рр.

З початку повномасштабного вторгнення **мережа громадських організацій та ініціатив, які підтримуються УВКБ ООН та партнерами, зростає і наразі налічує понад 550 таких організацій**. У 2022 році ця мережа налічувала 173 громадські організації та ініціативи, а в 2023 році - 458. Діяльність спільнот є різноманітною та має позитивний вплив на громади, де працюють ці громадські організації. Напрямки діяльності охоплюють:

- Адвокацію, гуманітарну підтримку та направлення людей для отримання відповідних соціальних послуг та допомоги.
- Прямую соціальну підтримку, зокрема базове психосоціальне консультування, заходи з попередження ГЗН та іншу соціальну підтримку, наприклад, догляд за дітьми, поки батьки займаються домашніми справами, або перебування з людьми, які перебувають під загрозою ізоляції або мають обмежену мобільність.
- Ініціативи, спрямовані на посилення інтеграції людей з інвалідністю або інших осіб, які перебувають під загрозою виключення із систем захисту, таких як роми або ЛГБТКІ+.
- Сприяння соціальній згуртованості та інтеграції ВПО через соціально-культурні заходи та діяльність. Сюди також входять спільні професійні тренінги та майстер-класи.

Майже третина цих громадських організацій та ініціатив або є членами місцевих рад ВПО, або пов'язані з ними. Водночас понад 200 з цих громадських організацій або очолюють самі ВПО, або мають у своєму складі переселенців. Частина цієї мережі складають громадські ініціативи та організації, очолювані жінками, серед інших - очолювані ромськими активістами, кримськими татарами або членами ЛГБТКІ+ спільноти. Деякими організаціями керують люди з інвалідністю та люди похилого віку, іншими - молодь. Таке розмаїття допомагає гарантувати, що в громадському просторі представлені різні суспільні групи.

Ми підтримуємо у різний спосіб: розвиваємо потенціал, зокрема через тренінги, наставництво та обмін досвідом між організаціями, які працюють в одній сфері, надаємо матеріальну підтримку, зокрема гранти чи в натуральній формі.

Інвестиції в **громадські центри** дуже важливі, адже в них люди можуть отримати потрібну інформацію та послуги, які пропонує уряд та різноманітні організації. Такі центри є місцем, де мешканці громади надають підтримку та допомогу один одному, а також майданчиком для проведення соціальних, культурних та інших заходів, які сприяють соціальній згуртованості. Це і є підходом УВКБ ООН у сфері соціально-правового захисту на рівні спільнот, який реалізується у рамках реагування на гуманітарну кризу в Україні.

У рамках співпраці УВКБ ООН з Офісом Омбудсмана відбулося відкриття саме такого громадського центру - **першого Центру захисту прав людини в Івано-Франківську**. Це приклад громадського простору, де послуги Омбудсмана з відновлення прав людини стають ближче до людей. Центр також пропонує можливість іншим організаціям надавати послуги, а спільнотам - збиратися і координувати діяльність з гуманітарного реагування. Наприклад, тут проводяться зустрічі Кластеру з питань захисту. Крім цього, УВКБ ООН підтримує створення таких центрів спільно з іншими партнерами ООН і в інших регіонах.

У 2025 році УВКБ ООН і далі **зміцнюватиме системи соціально-правового захисту на рівні спільнот**, підтримуючи можливості та функціонування громадянського суспільства, до якого входять громадські організації, Ради ВПО, інші громадські ініціативи та волонтери. За підтримки Агентства вони і далі надаватимуть соціальну підтримку населенню, зміцнюватимуть стійкість, здатність до самозабезпечення та соціальну згуртованість і покращать можливість реалізації прав і отримання послуг. Таким чином, вони **сприятимуть розбудові національної системи соціального захисту**.

МОНІТОРИНГ ЗАХОДІВ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ТА ВІДПОВІДНИХ РІШЕНЬ

Моніторинг УВКБ ООН та партнерів у сфері соціально-правового захисту та відповідних рішень здійснюється за трьома напрямками:

- Моніторинг ситуації щодо соціально-правового захисту** ВПО, людей, які повертаються, та інших постраждалих від війни осіб в Україні, зокрема в рамках загальнонаціональної ініціативи Кластера з питань захисту та для проведення тематичного опитування у цій сфері. Крім цього, УВКБ ООН та партнери проводять моніторинг законодавчих ініціатив, щоб сприяти адвокаційній діяльності.
- Моніторинг кордону** на 30 міжнародних пунктах перетину кордону між Україною та Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. Працівники, які проводять моніторинг, надають інформацію, правову допомогу, консультації з питань соціально-правового захисту та соціальну підтримку особам, які виїжджають з України в пошуках міжнародного захисту, а також тим, хто повертається в Україну. З січня по серпень 2024 року майже 11 154 людини отримали підтримку на кордоні.
- Моніторинг намірів та перспектив біженців з України, людей, які повертаються, та ВПО** проводиться двічі на рік для планування, орієнтованого на потреби людей, та підтримки тих, хто повертається і шукає довгострокові рішення. Збір даних в межах другого річного опитування у 2024 році закінчився у кінці серпня.

Результати моніторингу використовуються УВКБ ООН у плануванні та програмах і допомагають визначити тих, хто найбільше потребує допомоги. Результати також поширюються через відповідні координаційні платформи для використання у ширшому гуманітарному реагуванні та відновленні.

Ключові результати моніторингу

У 16-му раунді моніторингу у сфері захисту (липень 2024 року) повідомлялося, що найбільша кількість обстрілів населених пунктів фіксувалося у Дніпропетровській, Донецькій, Сумській та Харківській областях. Також, житлові, земельні та майнові питання були основними проблемами у сфері гуманітарного захисту. Моніторинг і далі висвітлює певні ризики та потреби людей з інвалідністю, які досі не знайшли рішення щодо своєї ситуації. Серед незадоволених потреб - недостатня кількість допоміжних засобів, соціального транспорту та реабілітаційної підтримки. Моніторинг законодавства, який проводить УВКБ ООН та партнери, знову привернув увагу до труднощів, з якими стикаються люди при оформленні довідки про інвалідність для отримання необхідної соціальної допомоги. Крім того, опитування Кластера з питань захисту щодо впливу ситуації в енергетиці на життя і добробут людей виявило непропорційний вплив на людей з інвалідністю та людей похилого віку, а також інших осіб з конкретними потребами, і підкреслило необхідність приділяти більше уваги їхнім обставинам і потребам в гуманітарному реагуванні, зокрема в осінньо-зимовий період.

Моніторинг кордонів зафіксував стабільне щомісячне зростання кількості перетинів, починаючи з лютого 2024 року. Загалом, упродовж перших восьми місяців 2024 року спостерігалася більша кількість виїздів, ніж повернень людей в Україну. З січня по серпень 2024 року в середньому 28% респондентів полишили Україну вперше з початку повномасштабного вторгнення Росії. Пік, який, ймовірно, пояснюється погіршенням ситуації з безпекою в Харкові, спостерігався в травні, коли 35% респондентів вперше покинули Україну. До серпня ця частка знизилася до 21%. Двома основними факторами, що сприяли виїздам, були питання пов'язані із безпекою та енергетикою, зокрема електро-, водо- та енергозабезпеченням. Варто зазначити, що частка респондентів, які висловлюють невпевненість щодо тривалості свого перебування за кордоном, зросла до пікового 71% у серпні. Сімейні обставини та необхідність слідкувати за станом залишеного майна залишаються основними причинами повернення в Україну. Більшість тих, хто повернувся упродовж перших восьми місяців 2024 року (84%), має намір залишитися лише на короткий період, зазвичай менше місяця.

ДОНОРИ

УВКБ ООН вдячне за критично важливу підтримку з боку провідних державних донорів та за щедрі внески від приватних осіб і приватного сектору. Крім цього, агентство вдячне тим, хто зробив внески у вигляді цільових або нецільових коштів для реалізації відповідних програм.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ:

- Портал операційних даних по Україні, для отримання додаткової інформації про продукти, [дивись тут](#).
- Вебсайт УВКБ ООН в Україні [дивись тут](#).

КОНТАКТИ:

- Ніна Шрепфер, заступниця Представниці УВКБ ООН в Україні у сфері захисту schrepfe@unhcr.org

Подзвоніть на **гарячу лінію УВКБ ООН**
0-800-307-711 для надання зворотного зв'язку щодо допомоги та послуг.